

Arbetsgrupp eller grupparbete?

- En studie i vad nätverk från studietiden betyder i arbetslivet för landsbygdsutvecklare

Working group or group work?

- A study about the meaning of networks from student time in professional life for people working with rural development in Sweden

Tora Lundin

Arbetsgrupp eller grupparbete?

- En studie i vad nätverk från studietiden betyder i arbetslivet för landsbygdsutvecklare

Working group or group work

- A study about the meaning of networks from student time in professional life for people working with rural development in Sweden

Tora Lundin

Handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0888

Kursansvarig institution: Institutionen för stad och land

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2019

Omslagsbild: Länsstyrelsen i Nyköping, Eget foto

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Landsbygdsutvecklare, agronom, nätverk

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Denna uppsats undersöker ifall nätverk som studenter vid universitetsutbildningen Agronom – landsbygdsutveckling skaffar sig under studietiden har någon betydelse för dem i arbetslivet. Metoden som används är semistrukturerade kvalitativa intervjuer. Fem tidigare studenter intervjuas om deras tid vid universitetet och om nätverks roll i deras nuvarande arbetsliv. Svar och analyser presenteras under tre huvudrubriker: Vad jobbar en agronom – landsbygdsutvecklare med? Intervjupersonens engagemang i studentkåren under studietiden. Nätverks roll i deras arbetsliv idag. Resultatet är att nätverk från studietiden spelar en roll även då informanterna tagit steget ut i arbetslivet, framför allt som en typ av socialt stöd.

Nyckelord: Landsbygdsutvecklare, agronom, nätverk

Abstract

The aim of this thesis is to investigate if networks acquired at university follow the students of SLU, studying Agronomist – rural development, after graduation and plays a role in their working life. The method used is interviewing five former students of the program, asking them about their time at the university as well as what role networks plays in their professional life today. The thesis presents the conversation and reflexion under three main headings: What does a person graduating from the program generally work with? The subjects' engagement in the student union during their time of study. And the role of networks in their professional life. The result is that the networks from student time does still play a role as the graduates start working professionally, mostly as a form of social support.

Innehåll

1 Inledning	7
1.1 Val av ämne	7
1.2 Avgränsning	8
1.3 Kvalitativa metoder	8
1.4 Intervjuundersökning	9
1.5 Etik	9
1.6 Analys.....	10
1.7 Centrala begrepp.....	10
2 Informanterna	13
3. Att jobba som landis	15
3.1 Snäll utbildning - snällt jobb?.....	15
3.2 Spindeln i nätet	16
3.3 Att stå utan nätverk.....	18
4 Kåren	21
4.1 Engagemang i kåren.....	21
4.2 Drivkrafter för engagemang.....	23
4.3 Vidga sina sociala kretsar	24
4.4 Koppling mellan kårengagemang och val av utbildning	25
4.5 Igenkänning och ta kontakt.....	26
4.6 Äldre agronomer	27
4.7 Att adoptera en vänskapskrets	27
5. Rekrytering.....	29
5.1 Informanternas erfarenheter av rekrytering	29
5.2 Att gå från ett jobb till ett annat	32
5.3 LinkedIn.....	32
5.4 Nätverken från studietidens betydelse för	33
6 Nätverk	34
6.1 Nätverkens geografi och relevans	34
6.2 Nätverkens olika egenskaper	37
6.3 Personkemi.....	39
6.4 Spela spelet	34
7 Begreppsanalys.....	42

7.1	Glapp mellan utbildning och arbetsliv	42
7.2	En jämförelse i att börja i en ny klass på två olika platser	43
7.3	Social tillit	45
7.4	Ordbruk	46
7.5	Att ingå i new public management.....	48
8	Slutord	50
	Referenser	51

1 Inledning

1.1 Val av ämne

Jag studerar agronom inriktning landsbygdsutveckling på Ultuna, SLU, och har under min tid på programmet stött på en slags marknadsföringsaffischer riktade mot universitetets studenter med studentkåren som avsändare. Affischerna uppmuntrar läsaren att engagera sig i kåren. Bland argumenten hittar man bland annat ett utvidgat nätverk och framtida arbetsmöjligheter. När jag mötts av detta budskap har jag ofta undrat om dessa argument verkligen har bäring? Skulle ett vidgat nätverk bland universitetets studenter och eventuell kunskapsinhämtning erhållen från engagemang i kårens utskott verkligen kunna leda till arbetsmöjligheter?

När jag så en dag befann mig på campus, i skriande behov av ett lämpligt uppsatsämne för min kommande kandidat, fick jag syn på ett kårkalendarium hängandes på dörren till en av universitetshusets toaletter. Jag mindes med ens min gamla fundering och ett uppsatsämne var fött. Min undran som ligger till bakgrund till min forskningsfråga är alltså ifall man kan påstå att nätverk från studietiden leder till jobb.

Frågeställningar och syfte

Syfte: Att undersöka hur nätverk från studietiden tas med in i arbetslivet för yrkesarbetande landsbygdsutvecklingsagronomer.

Frågeställningar

- Vilken roll spelar nätverk i deras arbetsliv idag?
- Vilka kontakter från studietiden bär de med sig i arbetet de gör idag?

1.2 Avgränsning

I min studie intervjuar jag fem examinerade landsbygdsagronomer som arbetar på olika arbetsplatser som alla kan sägas vara typiska för utbild-

ningen. Tre arbetar på länsstyrelsen, en på en region och en på ett leaderkontor. Av mina informanter är fyra kvinnor och en man, detta kan sägas vara representativt för utbildningen som i hög grad är kvinnodominerad. Jag fokuserar på landsbygdsutvecklare för att avgränsa mig i min undersökning, det passar också bra eftersom jag själv gått på utbildningen och således är bekant med den typ av sociala kultur som brukar uppstå där så kallade landisar (landsbygdsagronomstudenter) möts. I undersökningen gör jag inga försök att kartlägga informanternas kontaktnät utan jag använder mig istället av mina informanternas generella beskrivningar av hur deras kontaktnät ser ut och hur de använder sig av det.

1.3 Kvalitativa metoder

Jag har använt mig av intervju som metod. En möjlighet hade varit att göra observationer för att se hur personmöte och nätverksbyggande går till i praktiken. Men eftersom min grundläggande fråga handlar om att undersöka en process som sträcker sig över flera år så tror jag ändå inte att det hade tillfört nämnvärt till mitt material. Istället har jag frågat mina informanter om deras upplevelse av såväl studietid som deras nuvarande arbetsliv och försökt hitta gemensamma nämnare. Jag är såväl hjälpt som stjälp av att själv ha gått utbildningen och att jag således identifierar mig som en del av gruppen landisar. Dels har jag förkunskaper om den typ av kultur som präglar klasserna och jag vet vilken typ av aktiviteter som landisar brukar använda för exempelvis gemenskapsbyggande osv. Det gör att jag kan förstå mina informanter på ett djupare plan och att jag redan känner till den typen av känslor och värderingar i den sociala gruppen som annars kan vara svåra att beskriva med ord. Å andra sidan kan det göra mig partisk i hur jag framställer gruppen, att exempelvis göra tolkningar som går åt det positiva hållet snarare än det negativa. Allas upplevelse av klassen är unik. En klass som känns inkluderande för någon kan kännas exkluderande för en annan, beroende på vad man själv kommer med för perspektiv och hur man blir bemött i klassen. Dessutom är mina informanter personer som kommer från äldre årskurser än jag själv och det kan hända att det finns skillnader i hur programmet var då och hur det är nu som jag inte känner till.

Eftersom undersökningsmaterialet består av kvalitativa intervjuer passar det bra att använda en fenomenologiskt inspirerad utgångspunkt. Fenomenologin är generellt intresserad av att förstå sociala fenomen utifrån aktörernas egna perspektiv (Kvale & Brinkmann 2009). Inom forskningsteoretiska perspektiv finns ett flertal olika läror om vad som utgör verklighet och hur vi kan uppfatta den (Inglis & Thorpe 2012). Fenomenologin utgår ifrån att den verklighet som människor själva uppfattar också är den som också är värd att undersöka. (Kvale & Brinkmann 2009)

1.4 Intervjuundersökning

Fältstudien innefattar fem halvstrukturerade intervjuer med personer som lämnat utbildningen och yrkesarbetat inom fältet i över ett år. Jag har kontaktat personer efter tips eller efter att jag själv hittat personer från en gemensam facebook-sida. Jag har sedan kontaktat dem, antingen via mail eller via det mer informella mediet Messenger. De jag har fått kontakt med har alltid svarat ja och jag har helt enkelt fyllt på med nya informanter till dess att jag nådde målet om fem som jag hade satt.

1.5 Etik

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet har antagit forskningsetiska principer med fyra allmänna etiska huvudkrav som gäller forskning: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 1990). I och med att samtliga informanter själva gått metodkurser där de fått lära sig om etiska regler och vad de har för rättigheter som informanter har jag kunnat känna mig trygg i att de vet vad de kan kräva av mig och att de exempelvis har rätt att säga att jag inte får använda viss information i uppsatsen. Det har också förekommit att de använt sig av detta även om det inte skett i någon större utsträckning. Informanternas namn har fingerats på begäran. Eftersom jag har skyldigheten att informera mina informanter vad

uppsatsen kommer handla om kan det hända att informanterna medvetet eller omedvetet börjat tänka på landisar och nätverk för att ha något att ”leverera” och kan då ha förstorat upp betydelsen av dessa till proportioner som blir missvisande. Samtidigt som jag är medveten om min egen partiskhet för programmet samt att mina informanters vilja att samarbeta kan leda till att resultatet kan bli missvisande, måste jag tro på att de menar det de säger och göra analyser utifrån detta. Det jag kan göra är att vara medveten om dessa faktorer under arbetets gång och även uppmana läsare till att förhålla sig kritiska.

1.6 Analys

Jag har transkriberat intervjuerna efter bästa förmåga och sedan börjat fundera över vilka delar av materialet jag tycker varit intressanta att lyfta och analysera. När jag valt ett tema för ett kapitel har jag lyft ut delar av intervjuerna som behandlar temat, färgkoordinerat dem för att hålla olika personers utsagor skilda, och sedan sållat än en gång genom att lyfta in valda delar in i uppsatsen. I analysen använder jag mig av såväl kontrastering som paralleller av informationen som informanterna gett mig för att hitta sådant som är intressant.

1.7 Centrala begrepp

Nätverk

Hasselberg, Muller, Stenlås (2012) riktar sig i sin text *Åter till historiens nätverk* kritik mot hur forskare tidigare använt nätverksbegreppet; antingen för brett eller för snävt. I början på 60-talet blev det populärt att använda sig av kvantitativa metoder inom samhällsvetenskapen. Man ville mäta med exakthet och kvantifiera vad som kvantifieras kunde. Även nätverk fick lägga sig under måttstocken. Problemet var sedan att man inte kunde dra några relevanta slutsatser av resultatet. Forskningen “ger upphov till mycket precisa svar på tämligen ointressanta frågor. Man kan på decimalen mäta ett nätverks täthet men man vet fortfarande inte vilken betydelse nätverket har eller vilken roll det

spelar för sin omgivning” (Hasselberg et al. 2012). Å andra sidan har nätverksbegreppet många gånger kommit att användas alltför brett då i princip vad som helst som man inte riktigt vet hur man ska beskriva får kvala in under rubriken nätverk. Exempelvis staten som nätverk, synen på kyrkan eller den svepande etiketten “nätverkssamhället”. Den amerikanske sociologen Walter W Powell (Hasselberg et al. 2012) skiljer mellan tre idealtypiska sätt att organisera samhället: marknader, hierarkier och nätverk. Nätverk karaktäriseras av deras relativt horisontell maktfördelning och av ömsesidigt utbyte. Det kan definitivt finnas maktaspekter inom nätverk men de är inte lika tydliga och formaliserade som inom hierarkiska organiseringsformer. (a.a.).

Nätverken jag undersöker i min forskning är de kontaktnät som informanterna använder sig av i sitt arbete. Att betrakta kontakterna som nätverk innebär att de klassas som instrumentella. Viktigt att anmärka är att inte alla relationer klassas som nätverk (Hasselberg et al. 2012). Undersökningen kommer tidvis röra sig utanför detta instrumentella nätverk för att undersöka gränslandet mellan vänskapsband (där relationen har ett egenvärde) och professionella kontakter (där relationen har ett instrumentellt syfte). Dels då studietidens vänskaper tas med upp i arbetslivet och tar sig nya uttryck, dels vad personkemi spelar för roll i jobbsamarbeten.

Landisar

Landisar är den interna benämning som personer som studerar på programmet agronom- inriktning landsbygdsutveckling använder på sig själva. Det görs för att särskilja sin egen grupp från andra agronominriktningar och program som finns på campus. I detta arbete definierar jag landisar som en social grupp som innefattar såväl personer som just nu studerar på utbildningen som folk som lämnat utbildningen och idag arbetar. Att landisar kan benämnas som just en social grupp blir tydligt längre fram i uppsatsen då vi kan se hur personer inom gruppen förhåller sig till varandra på ett speciellt sätt.

Att benämna de yrkesarbetande för landsbygdsutvecklare skulle bli missvisande eftersom att landsbygdsutvecklare är ett specifikt yrke. Medan detta yrke visserligen är ett lämpligt jobb för någon som examinerats från utbildningen är det på inget sätt det ända man kan ägna sig åt, faktum är att fältet är stort och mängden teman man kan arbeta med

är mycket brett. Således blir begreppet landisar bättre för att hänvisa till yrkesarbetande personer från utbildningen agronom – landsbygdsutveckling.

2 Informanterna

Silvia arbetar på Länsstyrelsen i Uppsala. Att förstå vad hon jobbar med kan vara rätt klurigt då hon verkar ha många bollar i luften. Just nu jobbar hon med en handlingsplan för konkurrenskraftig livsmedelsproduktion i länet som heter @uppsalalän. Dessutom jobbar hon som landsbygdsstrateg med en fot i landsbygdsprogrammet. Hon sitter också med i Länsstyrelsens agenda 2030 grupp, sysslar med vattenförsörjningsplanen i länet och hon hjälper också till med åtgärdsprogram för miljömål. ”Jag sitter med i många grupper för att föra in @uppsalalän och landsbygd och jordbruk, det är en ett strategiskt drag. Men då kanske jag går in som skrivhjälp eller hur man lägger upp ett möte. Och så svarar jag på remisser och sådär som vi får från olika instanser.” Om man tycker att det är knepigt att hänga med i vad Silvia gör nu så blir det ännu krångligare att kartlägga bakåt. Hon har haft många olika uppdrag på Länsstyrelsen i Uppsala. Dessutom har hon jobbat ett halvår på Länsstyrelsen i Skåne.

Line jobbar på region Uppsala som bredbandskoordinator sedan två år tillbaka. Där har hon hand om digitaliseringsfrågor och jobbar med den så kallade RUS:en (regionala utvecklingsstrategin). Tidigare jobbade hon även som projektledare, då ledde hon sex kommuner samtidigt som hon hade sina ordinarie uppgifter som bredbandskoordinator. Hon berättar att den erfarenheten var väldigt lärorik och rolig men att det blev för mycket att ha hand om på samma gång. Innan hon tog anställning vid region Uppsala jobbade hon som forskningsassistent vid SLU med att utvärdera EU:s ekonomiska stöd för utbyggnad av bredband.

Kristina jobbar med livsmedelsstrategin. I Sörmland har de en regional livsmedelsstrategi och hennes huvuduppdrag är att jobba med regionala frågor, till exempel hur den nationella strategin ska implementeras på regional nivå? Vad har regionen för utmaningar och möjligheter? Hur öka produktionen i Sörmland? Etc. Mer konkret jobbar Kristina för att få olika aktörer i länet att samarbeta med varandra. Hon ordnar ibland även olika evenemang. Snart ska hon exempelvis ordna en konferens som ska handla om hur myndighetsutövande kan upplevas som något positivt för de aktörer som kommuner och regioner arbetar med. De gör också en förstudie om vilka livsmedel som vi skulle kunna produceras

i Sörmland idag som de i nuläget inte producerar. Och i maj ska hon ut och prata med konsumenter om varför de ska köpa sörmländsk eller svensk mat och vad har det för effekter på omvärlden.

Kasper jobbar med handläggning av jordbruksfrågor på Länsstyrelsen i Nyköping. Hans jobb skiljer sig från resten av de som jag intervjuat. Trots att det finns en tydlig jordbruks- och samhällskoppling räknas hans jobb inte som ett typiskt landisyrke. Det är på grund av utformningen av hans jobb men det återkommer jag till senare. Arbetsuppgifterna innefattar att tolka lagar och justera folks utbetalningar, han tar också emot samtal och besvarar jordbrukares frågor.

Ester

I mitt sista möte intervjuade jag Ester. Hon jobbar på Upplandsbygd som är ett leaderkontor. Hon kallar sin roll för projektledare och arbetar med att kommunicera ut vad man kan söka stöd för från landsbygdsfonden och med att hitta aktörer på landsbygden som kan genomföra projekt. Utöver detta är hon också handläggare och administratör vilket innebär att hon möter de som vill söka stöd och hjälper dem i sin ansökningsprocess för att komma framåt. Då hjälper hon stödsökarna med rådgivning och idéutveckling och att hitta samarbetspartners.

3 Att jobba som landis

3.1 Snäll utbildning – snällt jobb?

När jag kom till Ester arbetsplats i Storvreta blev jag välkomnad in att delta på frukostfikat som var igång. Ester satt med sina fyra arbetskamrater som smaskade på knäckemackor med ost och drack kaffe. Stämningen var avslappnad och samtalet kretsade kring olika fenomen på sociala medier. Ganska snart övergick samtalet till att handla om arbetsrelaterade frågor. Någon berättade om hur det gick med arbetet i ungdomsgruppen och någon annan om hur det hade gått på konferensen som hon varit på. Intrycket jag fick av mötet var att personerna var mycket vänskapliga och nära med varandra. Att en utav gruppmedlemmarna var chef över de andra var inget som märktes vid fikabordet – alla verkade vara på samma nivå. Ester bekräftar min bild av arbetsplatsen som jämlik och trygg när jag senare får chansen att intervjua henne.

Vi har en fantastisk arbetsgrupp. Vi ventilerar det mesta här. Så det är verkligen inte mycket som man känner att man behöver ta någon annans för vi har en väldigt bra struktur för att samarbeta. Vi har personalmöte varje vecka och varje gång så gör vi något som kallas för Röda sockan. Det bygger på tanken om att något litet som skaver kan färga hela tvätten - eller i det här fallet arbetet. Därför tar ALLA upp något från förra veckan som inte kändes så bra. Så den metoden är jättebra för att ta bort orosmoment och ett bra sätt att samarbeta på. Så vi har en supervälfungerande arbetsplats tycker jag.

Vi pratar senare om att även utbildningen och landiskulturen är en ganska snäll plats med jämlikhetsideal och icke-elitism.

Ester: Ja, det känns som en väldigt vänlig utbildning, säger Ester. Mycket snälla människor som går där.

Jag: Det har väl att göra med att man går in med tanken att man ska göra någon samhällsnytta?

Ester: Ja, jag tror också det, det finns mycket tankar och värderingar kring det.

Man kan argumentera för att det finns en koppling mellan den typ av kultur som utvecklas under utbildningen och den typ av arbeten som landisar sedan tar. Människor som önskar arbeta med samhällsnytta och strukturförändring söker sig till utbildningen. Denna stämning av icke-elitism och maktkritik förstärks sedan under utbildningen – dels av kurserna som man studerar, dels av eleverna själva som förstärker varandras uppfattningar om vad som anses vara bra eller dåligt. De skapar egna normer för vad som anses vara en god människa och vad för typ av ideal som anses eftersträvansvärda.

3.2 Spindeln i nätet

Informanternas arbeten har haft mer med nätverk att göra än jag hade förväntat mig. Trots att yrkena har varit olika verkar deras roll vara mer eller mindre likartad: att ha kontakt med många olika aktörer och att koppla ihop folk. Spindeln i nätet är ett uttryck som kommit upp ett flertal gånger. Deras arbeten har för mig som utomstående varit komplexa och krångliga att förstå. När jag frågat dem vad de jobbar och har jobbat med har svaren ofta varit långa och innehållit många olika delar, det är först vid transkriberingen som situationen klarnat något. Det beror på att arbetet innebär att hålla en hel del bollar i luften. Speciellt svårt kan det ju vara eftersom dessa människors arbete ligger i att skapa en produkt som inte syns, nämligen samverkan.

Det är ungefär så rörigt som det låter, säger Line efter att hon förklarat alla sina uppdrag. Det är rätt rörigt! Jätterörigt! Man jobbar inte på rullande band och levererar ”det här”. Det är svårt att visa på värdet. Det är svårt att mäta samverkan.

Line gör en jämförelse mellan sitt eget jobb och en annan arbetsplats som även den ligger under Region Uppsalas regi: Akademiska sjukhuset.

Det är inte som att sjuksköterskorna kommer till sin arbetsplats och undrar vad de ska göra idag. De har en konkret uppgift; att hjälpa människor att bli friska. Min arbetsuppgift är inte lika tydlig och så får det ju vara. Men alla regioner har ett regionalt utvecklingsansvar, och det är det lag på att

man ska jobba med. Man får känna av, hitta rätt nätverk, rätt personer, rätt aktör att samverka med. Om man måste ha jättetydliga instruktioner i sitt arbete så är det här jobbet inte för dig.

I princip alla som jag pratat med som har denna typ av arbetsstruktur (dock inte Kasper) uttrycker dock glädje över sitt jobb. De finner glädje i att träffa människor och arbeta tillsammans mot nya mål. Senare i texten kommer vi också se att ett flertal av informanterna tycker det är viktigt att arbeta tillsammans med människor som har samma driv som de själva. Arbetet som ”spindeln i nätet” innebär också att man har ett ben i många olika fält. Man kan exempelvis jobba med vattenförsörjning, bredband, jordbruk, att förkorta livsmedelskedjan, offentlig upphandling etcetera. Med andra ord kan man beskriva landsbyggdutvecklarens yrke som ett där man jobbar brett och vet lite om mycket snarare än en profession som baseras på expertkunskap inom ett specifikt område.

Uppdraget som bredbandskoordinator är en statlig tjänst vilket innebär att uppdraget är bestämt på politisk nivå. Det är politikerna som bestämmer vad tjänstepersonerna ska ha för mål och vad de ska jobba med. Line säger dock att det är tämligen lugnt vad gäller bestämmelser på bredbandspolitikområdet. Just bredband verkar inte vara det område som politikerna helst diskuterar. Detta ger Line större frihet att själv bestämma vad som ska prioriteras och fokuseras på utefter sin egen karta och kompass. Line har således mål som står i exempelvis den regionala utvecklingsstrategin men vägen dit får hon hitta själv. Detta leder oss till svaret på varför hon och många andra landisar så ofta har utbyten och samarbeten med personer som har samma roll som de själva fast i andra län och regioner.

Jag: Om du stöter på problem på jobbet, vem vänder du dig till då? frågar jag henne.

Line: Alltså... jag önskar att jag kunde säga min chef men hon förstår inte riktigt vad jag jobbar med, så det blir aldrig min chef. Det blir kollegor internt, men även andra personer i andra regioner som har samma roll som jag har, den här bredbandskoordinatorrollen, jag har ju kollegor över hela Sverige.

Det blir tydligt att stöd av kollegor blir väldigt viktigt. Dels för att göra ett bra arbete men också för att själv inte känna sig hjälplös och ensam med sitt ansvarsområde. Line beskriver att hon i veckan varit nere i

Kristianstad och jobbat med Region Skåne för att samarbeta med dem och titta på hur de har organiserat sig med kartläggningen av länet. Innan hon gör intervjun med mig klockan ett har hon redan hunnit jobba med regionala livsmedelsstrategin samt träffat en fiberförening och pratat om kommande stöd för dem.

Line: Jobbet går ut mycket på att träffa folk, inte på att sitta framför datorn.

3.3 Att stå utan nätverk

Kaspers arbete skiljer sig från de andras. Hans arbete går ut på att handlägga jordbruksstöd för jordbrukare. Datasystemet som används beskrivs dock som minst sagt besvärligt. Det är tydligen uppdaterat nyligen men är inte färdigt och kommer inte bli i första taget. Kasper säger att det är ett datasystem där man måste göra i princip allting manuellt. Något som såklart skapar frustration för såväl handläggare som jordbrukare. När jag frågar Kasper om det tog lång tid att lära sig så svarar han:

Ja. Eller lång tid och lång tid, jag kan det inte än. Och jag har hållit på i ett år.

Mina andra informanter jobbar även de med samma program som Kasper när de sysslar med handläggning, men medan de övriga delar ut landsbygdsstöd delar Kasper ut jordbruksstöd. Kan hända är det olika krångligt för de olika ärendena, eller så kan det ha att göra med att Kasper är den enda som ägnar all sin arbetstid till handläggning, men Kasper är den ända som uttryckt frustration över datasystemet.

Kasper: Jag handlägger jordbruksstöden. Det är att sitta framför en dator, 40 timmar i veckan, och bli galen.

Nog verkar det som att systemet för lantbruksstöd och landsbygdsstöd skiljer sig åt för Kasper uttrycker att det blir ensamt att vara den enda som sitter i hans datasystem. När han tidigare jobbade på Leader så kunde han prata med andra landisar om systemet efter arbetstid.

Kasper: Jag pratade ofta med Saga förut när jag jobbade på Leader. Hon jobbar ju också på Leader. Så när vi hade liknande jobb då pratade vi ju hyfsat ofta om olika bekymmer. Men nu har jag ju ingen direkt att bolla med. Så gott som alla mina bekymmer är ju tekniska och det är inte så många datatekniker som jag har pluggat med.

Jag: Är det lättare att prata med landisar om problem? frågar jag honom.
Kasper: Ja! Det är ju lättare att snacka med någon man druckit öl hundra gånger med än nån random människa på Jordbruksverket. Då kan man ju vara mycket mer öppen med vad man tycker och anser om olika saker.

Kaspers berättelse visar på att nätverken med föredetta klasskamrater kan användas för att få en chans att pysa ut frustration över tråkiga och icke-stimulerande arbetsuppgifter såväl som aggressioner. Man kan tänka sig att känslor som ilska och missnöje inte uppskattas på arbetsplatsen där man jobbar. Då söker man sig till andra platser där man på ett ärligt sätt kan få uttrycka vad man känner och som effekt av detta behov återaktualiseras gamla nätverkskopplingar. Behovet att uttrycka missnöje och känslan av att ha en gemensam fiende blir något som binder samman människor som jobbar på olika arbetsplatser men med liknande arbetsuppgifter. Att dessa personer inte bara är vem som helst utan folk som man studerat tillsammans med kan nog förklaras av ett behov av informalitet och tillit. För att känna sig trygg i att kunna sitta och klaga över missförhållanden på arbetet krävs en personlig relation som bygger på ömsesidighet. Detta skapar tillit och gör att personerna i fråga känner sig bekväma med att ta upp baksidorna av arbetet. Att man anförtror sig till varandra och finner likheter i sin kritik mot exempelvis det ineffektiva datasystemet, gör säkerligen att man fördjupar relationen till varandra. Man känner att man har någon som står på ens sida och man känner att man blir förstådd och hörd.

Kaspers erfarenheter kan också lära oss något om nätverk.

Kasper: Jag har inga nätverk, säger Kasper, när folk ringer till mig så är det för att klaga. Man kommunicerar nog med fler människor nu än vad man gjorde då, men de som ringer till en nu, de är ju arga. Dom har ju inte fått sina pengar.

Jag: Men är det bristen på tillit som gör att det inte är ett nätverk?

Kasper: Nej det är ju för att kontakten inte är personlig.

Kaspers erfarenheter blir ett bra exempel som tydliggör att inte alla relationer är nätverk (Hasselberg et al. 2012). Det blir uppenbart när Kasper beskriver att han har kontakt med fler människor nu, men likväl står utan nätverk. Samtalen som sker på telefon kan pågå långa stunder och kan också vara återkommande eftersom man i många fall måste behandla samma ärende flera gånger. Den springande punkten tycks

dock vara att kontakten inte är personlig. Detta uttrycks i att man exempelvis inte bemödar sig med att lägga varandras namn på minnet. Det finns inte heller någon konstruktivitet i konversationen. När Kasper förklarar skillnaden i interaktion med andra människor när han jobbade på Leader kontra där han jobbar nu, så säger han att man då hade ett gemensamt problem som man försökte lösa tillsammans. Den attityden präglar inte samtalen med jordbruksstödmottagarna.

4 Kåren

Kåren ses ofta som sinnebild för studenters nätverksbyggande på campus. Därför frågade jag mina informanter vad de har haft för kopplingar till kåren under studietiden.

4.1 Engagemang i kåren

Samtliga av mina informanter har engagerat sig i kåren, vissa mer än andra. Mina informanter täcker ett brett fält av intresseområden, studierådet¹ sticker ut som det som flest engagerat sig i. Även drivkrafterna för att engagera sig har varierat. Kasper beskriver exempelvis hur det kom sig att han blev ordförande för studierådet.

Kasper: Vid den tiden hade ingen någon större lust att bli ordförande för studierådet och rådet hade inte haft någon manlig ordförande på länge, om någonsin. Så då sa avgående ordföranden till mig, nu skriver du upp dig! Och då sa jag ”okej då”.

Jag: Okej, men du antog det ändå?

Kasper: Ja, man ville ju ha ett kårnamn².

En annan av mina informanter, Ester, blev ordförande i sin förening på liknande väg.

Jag: När du gick på Ultuna, var du aktiv på kåren då?

Ester: Ja, jag var klubbmästare. Ordförande i utskottet för klubb och fest. Det är de som ordnar alla middagar och puben.

Jag: Oj men det är väl inte så att man blir ordförande direkt, det krävs väl att man är med ett tag?

Ester: Jo det var faktiskt så. Första terminen på Ultuna så ville jag vara med på kåren så jag sökte till utskottet för jag tyckte att det verkade som det roligaste. Så på kårnötet så skrev jag upp mig till att vara en av dem som jobbar i köket, jag tänkte att det var en bra start. Men så var det ingen

¹ Studierådet är en grupp bestående av studenter som arbetar med att utveckla det universitetsprogram som de går på.

² Kårnamn är en form av smeknamn som man ges under ceremoniella former till de personer som varit ordförande för ett utskott. Medlemmarna väljer ut ett passande namn till deras ordförande och detta används sedan som en slags informell markör för kårmedlemmarna sinsemellan. Det kan liknas vid att man inom andra sammanhang och organisationer använder sig av medaljer för att markera ett väl utfört uppdrag eller engagemang. Exempel på kårnamn är Råven, Skrollan, Damzarin, Loki, Absolum.

som hade sökt ordförandeposten och då tyckte de att jag kunde vara det. Så jag fick ju gå in direkt. Att bli ordförande direkt gjorde ju att man fick ett jättestort kärnätverk. Så under första året fick jag ett jättestort ultunanätverk.

Jag: Hjälpte det nånting att du fick ett lära känna andra från andra utbildningar?

Ester: Ja! Det var ju jättebra att man fick ett jättebrett nätverk på Ultuna. Att man känner folk från alla utbildningarna. Så det har jag haft glädje av! Och de som började då jag började, -08, -09, där känner jag väldigt brett.

Line tog också en aktiv roll på kåren.

Jag satt i kårstyrelsen ett år faktiskt, som studiesocialt ansvarig, och var med i lika-villkorsarbetet för universitet och sådär. Anledningen till att jag gick med i kårstyrelsen var för att jag hatade den till att börja med. Jag tyckte att det var ett så exkluderande ställe, jag var så arg på det, det var tråkigt och det var oljerockar och ekonomer som satt där och typ tog plats. Sen har det ju ändrats så mycket de senaste åren. Men jag tyckte att de här middagarna var helsjuka och jag tyckte inte alls att det var välkomnande. Men då får man väl vara aktiv, tänkte jag! Så satte jag mig där i styrelsen. Och det är ju oftast jättehärliga människor som engagerar sig, de vill ju väl. Men jag hade en bild av att kårstyrelsen bara ville att det skulle vara som förr, så var det ju inte. Men samtidigt det var ju utmanande att sitta och försöka utmana de där normerna och strukturerna och traditionerna.

Kasper är den som varit med i flest utskott och som varit aktiv under längst tid. Under hela studietiden, 4,5 år, har han varit med på ett eller annat hörn. Han har suttit med i studierådet som ledamot, varit ordförande för studierådet, batterist, varit med i spexet, varit med i IC³ och MC⁴.

Kasper: Jag har varit kåraktiv sedan ettan, och sedan hela vägen ut.

Jag: Men varför gick du med i IC tillexempel?

Kasper: Skoj. Jag fick ju lära känna lite internationella studenter redan innan jag gick med i IC, och då tänkte man "Bra grej"

Jag: Jag är förvånad att du har varit med i så många grupper!

Kasper: Ja. Då har man folk att dricka öl med.

³ Utskottet som välkomnar internationella studenter till Ultuna

⁴ Utskottet som välkomnar internationella masterstudenter till Ultuna

Både Line och Kasper har engagerat sig i IC, den grupp som välkomnar SLU:s internationella studenter. Line berättar hur det gick till på hennes tid;

SLU hade ett väldigt dåligt mottagande för de internationella studenterna. Vi ville att småttinggeneralerna⁵ skulle prata på engelska, men det gick ju sådär. Men det var en kul tid i alla fall.

Kristina var ordförande i LikeU (likabehandlingsutskottet). Och har även suttit i styrelsen för landsbygdsutvecklarnas alumninätverk.

Kristina: Nu har jag gått av, det blev lite för mycket ideella uppdrag ett tag. Men där är det ju också väldigt tydligt att man får kontakter och utbyte av varandra.

Jag: Har du kunnat dra nytta av kontakter du fått på kåren?

Kristina: Ja, men det är privata vänner. En av dem är nu en av mina närmaste vänner.

4.2 Drivkrafter för engagemang

Uppdragen på kåren är ideella och för vissa av mina informanter har uppdragen tagit mycket tid i anspråk. Drivkraften för att vara med har ofta varit att kunna göra en positiv förändring. Exempelvis ser jag hur Line gick med i kårstyrelsen för att göra en förändring mot en mer inkluderande kårkultur. Kristina engagerade sig i likabehandlingsutskottet för en mer välkomnande och jämlikare kår. Kasper var med i IC för att hjälpa till med mottagandet av de internationella studenterna, och Ester lade ner väldigt mycket tid på sin roll som klubbmästare, en roll som idag är avlönad och som man tar studieuppehåll för att kunna ägna sig åt, men som man på hennes tid fick göra vid sidan av sina ordinarie studier. För flera av informanterna har drivkraften för att engagera sig i kåren varit att förändra och förbättra kulturen så att kåren blir en trevligare plats att komma till när nästa person kliver över kårtröskeln. Kasper å andra sidan skiljer sig från den bilden och ger ett annat exempel på drivkraft för att engagera sig, nämligen att ha någon att dricka öl med. Denna aktivitet som vid en första anblick kan verka yttlig döljer

⁵ Småttinggeneralerna är en central del av välkomstveckan för nya studenter. Det är personer som går in i en karaktär under veckan och har både en spex- och en ledarroll. Småttingar är det man kallar de nya studenterna.

egentligen en önskan om att sätta människomöten och samtal framför organisatoriska kåraktiviteter. För egentligen är det ju inte ölen i sig som är central för Kasper – om det bara hade handlat om ölen hade han utan hinder kunnat handla på Systembolaget och klunka i sig hemma på balkongen själv. Aktiviteten ”att dricka öl” handlar egentligen om att möta andra människor och att utan distraktioner eller andra måsten få dyka ner i konversationen. Just ölen som föredragen dryck handlar också troligen om att alkoholen fungerar som ett socialt smörjmedel och kan i de bästa av fall få folk att öppna upp för samtalsämnen som de i andra fall skyggar för. På så sätt blir ölrickandet en tid för reflektion, känsloutbyte och närhet.

Det finns en tes om att män gärna använder sig av en aktivitet eller ritual när de bygger vänskapsrelationer (SVT 2019). Kaspers ölrickande skulle kunna vara hans sätt att få till den typ av vänskap eller förtroliga känsloutbyte som han önskar. Kåren blir ett ställe där han kan hitta folk att göra detta med. Dels för att hitta tillfällen för att göra det med folk han redan känner och tycker om, exempelvis när han engagerade sig i landisrådet. Och dels för att träffa nya personer att få kontakt med, som i Internationella konventet. Det är nämligen inte ovanligt att man arrangerar pubrundor eller pubkvällar på Uppsalas nationer för de nya internationella studenterna för att visa dem vad det finns för utbud och för att skapa aktiviteter och samanhållning inom gruppen. Även engagemang i landisrådet eller andra konvent ger ofta ringar på vattnet och skapar nya tillfällen för alkoholdrickande, fest och samanhållning. Exempel kan vara funktionärskvällar på kåren, sittningar etc.

4.3 Vidga sina sociala kretsar

När man går på universitet med sitt program är man i princip alltid omgärdad av andra studenter från andra klasser och från andra program. Man stöter ihop med varandra och lär sig att känna igen andra studenter. Man ser hur de sitter och umgås i soffor i gemensamma utrymme, man står och väntar tillsammans på att ens mat ska micras klart i studentköken, och man sitter jämte varandra på varsin snurrande kontorsstol i datasalar. Upplevelsen blir dock ofta att man är socialt begränsad till den egna klassen. Att ta kontakt med folk utanför den egna gruppen är inte något som sker naturligt utan fodrar i så fall någon slags anledning.

Kåren fyller en viktig funktion i att binda samman folk från alla utbildningar och alla klasser till en gemensam arena med gemensamma mål (Stjernström 2012). Informanternas berättelser låter oss också se att kåren som mötesplats kan erbjuda såväl korta som långsiktiga sociala relationer. Kasper fann någon att dricka öl med, Kristina fann en nära vän som följde med henne även när studietiden var slut. Andra hittade människor som de nu kan ringa upp i ärenden som rör arbetet.

De som engagerat sig på kåren har vidgat sina sociala kretsar och uttrycker samtidigt att det är något de är mycket glada över. Ulltuna/kårnätverket är värdefullt. Exakt var denna ”nytta” ligger i specificeras aldrig, med undantaget att Kristina säger att en av hennes bästa vänner fann hon i en kårorgansiation. Kanhända är kårnätverkets värde inte något som går att uttrycka i ”nytta”, det är värdefullt för personerna ändå. Som något som ger nöje och behag i vardagen. Tillfredsställelsen av att känna sig som en del av en grupp. Att ha ett ställe att gå till för distraktion från moment i ens liv som man inte alltid har ork att ta itu med. En plats att utvecklas och möta nya utmaningar på.

4.4 Kopplingen mellan kårengagemang och val av utbildning

Utifrån mina egna erfarenheter som student på SLU skulle jag vilja hävda att det finns en koppling mellan engagemanget i kåren och valet av utbildning. Att arbeta som landis och att vara engagerad i kåren är båda sociala aktiviteter som kräver ett visst mått av driv och initiativförmåga. Att vara aktiv inom en studentförening innebär ofta att man har ganska lösa tyglar att göra vad man själv vill, en frihet som också kommer med ett ansvar. Det påminner om det vi sett av landisarnas arbeten, nämligen att det är jobb som har ett mål men ingen tydlig arbetsbeskrivning, det gäller snarare att arbeta för att hitta vägar framåt och att jobba för samarbete. Kopplingen mellan val av utbildning och engagemang i kåren syns även i vad för typ av utskott som mina informanter valt att gå med i. I kåren finns nämligen möjligheten att gå med i TraktU (som har hand om kårens traktor), K9 (som förvaltar en hundgård som finns på campus) eller LantU (som arrangerar studiebesök på lantbruk), man kan vara kassör för kårens olika utskott eller gå med i BastU (som är en förening som bastar) MarkU (marknadsföringsutskottet) m.m.

(Ultuna studentkårs hemsida). Dessa föreningar har dock ett intresseområde som ligger närmare de program som inriktar sig mot ekonomi, husdjur eller lantbruk. De som studerar landsbygdsutveckling verkar i huvudsak attraheras av föreningar som berör det studiesociala och kulturutveckling.

4.5 Igenkänning och att ta kontakt

Utöver kåren så finns även andra arenor för relationsbyggande på SLU, exempelvis programfesten, insparken, gemenskapsstärkande resor och aktiviteter med den egna klassen. Kristina berättar om hur bara att man känner igen någon annan kan göra mötet mycket enklare.

Ja absolut. Jag var på en utbildning för några veckor sedan och då träffade jag en livsmedelsagronom. Vi har aldrig pratat med varandra men bara att vi kände igen ansiktet gjorde att det var mycket lättare att starta en konversation. Så absolut.

Det kan tyckas fjantigt att man behöver en anledning för att få lov att prata med en annan människa. Men kanske behöver vi ibland lite extra uppmuntran eller verktyg för att kunna ta kontakt med människor som vi inte redan känner. Man får också ta med i beräkningen att inte alla människor är så kallade extroverter utan istället kanske känner att det sociala spelet är ansträngande. I den typen av social kontext blir social igenkänning en slags genväg till att starta en konversation eller relation. Speciellt viktigt blir det när det kommer till landisarnas arbeten eftersom det är yrken där nätverksbyggande är centralt.

Många uppger också att man känner ett speciellt band med personer som gått samma utbildning. Kristina berättar

Ja, landisar absolut! Sen om det är någon från andra program då handlar det mer om ifall man känner varandra sedan tidigare. Men landisar, då kan det vara att man inte känner varandra sedan tidigare, ändå är bandet där.

4.6 Äldre agronomer

Mina landsbygdsutvecklare berättar att de även träffar äldre agronomer i sitt arbete. De äldre agronomerna lyser vid dessa tillfällen upp och utbrister på vederbörandes dialekt "Nämen är du agronom! Jojahaja, visst jo jag studerade också på Ultuna! Tog examen -82!" Dessa agronomer är inte landsbygdsagronomer, utbildningen startade nämligen inte förrän 2008. Tendensen att "bilda klubb" finns dock där ändå. Kan hända är det för att det finns förhållandevis få arbetsföra agronomer i landet och att det därför blir en "händelse" de gånger man faktiskt stöter på någon. Speciellt unga agronomer.

4.7 Att adoptera en vänskapskrets

Ett spännande fenomen är den relation som utvecklats mellan Kristina och Kasper. De uppger som sagt att de under universitetstiden inte hade något intresse för varandra men att de under tiden som de jobbat i samma hus på Länsstyrelsen i Nyköping kommit varandra nära och att de ofta reflekterar ihop.

Kristina: Vi var ju inte överdrivet bra kompisar när vi pluggade men nu har vi blivit jättebra vänner, och det blir så tydligt, för våra respektive kompisgäng har adopterat den andre. Så när hans kompisgäng från Ultuna är här så är jag medbjuden och vise versa, när mina kompisar är här så är han också medbjuden. Jag tror att det är mycket det du säger, att det finns någon grundläggande landiskultur, att det inte blir så svårt att ta sig in.

Relationen mellan Kasper och Kristina visar återigen på en slags gemenskapskänsla mellan landisar som gäller oavsett om man gått i samma klass eller inte. Att bjuda in en "extern" landis till sitt landiskompisgäng går relativt obehindrat. Att man har samma akademiska bakgrund underlättar integreringen.

Kasper: Ja, alltså man pratar ju samma språk. Det hjälper ju mycket. Samma ord betyder ju samma sak. Om du sitter och pratar med en markväxtare⁶ och de säger ordet åker, då tänker ju de på en sak och en landis från Stockholm tänker ju nått annat. Fem år av att plugga ihop har justerat ens hjärna. Så att det betyder ju samma sak, för oss sinsemellan.

⁶ Markväxtare refererar till den grupp människor som studerar en annan agronominriktning på samma campus: Agronom – Mark/växt

5 Rekrytering

Fördelar i samband med rekrytering är kanske nätverkets mest klassiska användningsområde. Därför ska vi se hur mina informanter tagit sig framåt i arbetslivet, med eller utan hjälp av kontakter. Jag tyckte också att det kunde vara spännande att få veta mer om mina informanternas förhållande till LinkedIn eftersom det framhålls som en modern och betydelsefull arena för nätverkande och jobbsökande. Spelar det någon roll ifall man inte håller sig uppdaterad med de nya medierna?

5.1 Informanternas erfarenheter av rekrytering

Line berättar att hon nu är inne på sitt andra arbete efter examen. Tidigare jobbade hon på SLU med att utvärdera bredbandsstöd. Man skulle utvärdera stödet för bredband på landsbygden. Line säger att det var ett svårt uppdrag, men att hon ändå tyckte att det var väldigt roligt att jobba på SLU. I och med att hon hade studerat och jobbat på SLU väldigt länge ville hon dock pröva något annat och då dök tjänsten som bredbandskoordinator på Region Uppsala upp. Line kände sig först osäker på ifall hon skulle ta tjänsten eftersom hon kände att hon inte visste vad arbetet gick ut på eller om hon kunde utföra det. Men hon hade en bra chef som stöttade henne och uppmuntrade att söka, så hon sökte och fick jobbet. Hon har nu arbetat som bredbandskoordinator i två år.

Lite senare fick hon hoppa in som projektledare utöver arbetet som bredbandskoordinator. Hon fick då projektleda arbetet med att skapa en ny teknisk plattform. Arbetet var ett samarbete mellan sex kommuner. Varje kommun hade varsin projektledare och Line ledde alla sex kommunerna på regional nivå. Rollen som projektledare var ny för Line och hon visste inte om hon kunde göra det. Men åter igen var hennes chef uppmuntrande och manade henne att ta på sig ansvaret. Hon säger att det inte var någon annan som hade tid att göra det så Line fick hoppa in på detta nya uppdrag.

Det var jättekomplicerat, säger hon, men jag har lärt mig så mycket av sånt där, att hoppa in. Men sen slutade jag för det blev förmycket till slut att vara projektledare samtidigt som jag har rollen som bredbandskoordinator.

Line berättar senare om att hon ofta söker jobb via LinkedIn och går på arbetsintervjuer. Något som både gör mig förvånad och intresserad.

Jag tycker att det är väldigt givande att gå på intervjuer, förklarar hon. Om jag hittar ett jobb som jag tycker låter intressant så söker jag det. Mina kollegor tycker ju att det är konstigt eftersom jag redan har ett jobb. Men jag tycker inte att det måste vara så seriöst. Det kan ju vara ett sätt att leta nätverk och hitta folk som man kan lära sig av.

Jag säger till Line att jag tycker att det låter som en mycket innovativ arbetsmetod.

Ja, det låter ju som en sjuk hobby! Hahaha! Men jag tycker det kan vara lite kul faktiskt. Jag tycker att jag har fått med mig lite saker. Det är bra för mig för jag är en person som ofta tycker att gräset verkar grönare på andra sidan. Vissa arbetsplatsannonser låter så himla flashiga och innovativa och sen när man träffar dem så märker man att det är ganska mycket detsamma som jag jobbar med idag. Och när jag ser det så kan jag ta och lugna ner mig lite, annars är jag sådär att jag hela tiden ska vidare.

Line berättar att hon också använder LinkedIn som ett sätt att hålla kontakt med gamla kollegor och verkar allmänt mycket positiv till plattformen LinkedIn är mycket bättre än platsbanken.

Det är bättre flöde och de har anpassat sig bättre till användaren. Schysst ställe! Det är som Facebook känns det som.

Medan Line fick sitt jobb via sin nuvarande chef så hittade Silvia sitt jobb via en vanlig platsannons. Här binds också informanterna samman eftersom det visar sig av Lines har Silvias gamla jobb.

Jag: Hur gick det till när du fick det här jobbet?

Silvia: Jag har ju haft många jobb här på länsstyrelsen. Det är vanligt att länsstyrelser lägger ut projekt, ofta väldigt korta projektanställningar. Mitt tidigare jobb i Skåne började ta slut och min sambo bodde ju här så jag tittade runt och såg att Uppsala landsting hade lagt ut en tjänst som utbetalningshandläggare och det hade jag jobbat lite med i Skåne. Så då sökte jag tjänsten och fick den! Lite senare lades en tjänst som bredbandskoordinator i länet, så sökte jag det jobbet och jobbade som bredbandskoordinator i ett år. Så skulle den tjänsten flytta över till region Uppsala så nu jobbar jag istället som handläggare med livsmedelsstrategin.

Jag: Det verkar som ett väldigt diverst fält, du har varit inne och petat i allt möjligt!

Silvia: Ja, det är ju det som är roligt med länsstyrelsen; vi gör ju så sjukt mycket! Är man intresserad av att utvecklas och testa olika saker så finns det oftast möjlighet till det.

Jag: Har du använt dig av LinkedIn eller någon annan jobbsökarplattform?

Silvia: Nej, det är jag dålig på, jag tänker att det borde jag göra. Men ... jag har inte riktigt börjat än.

Jag: Men det verkar inte som att det har behövts?

Silvia: Nä, det kan säkert vara ett bra verktyg. Men sen är jag ju rätt social och tar kontakt när man ses.

Ester har jobbat i fem år sedan hon tog examen och är även hon inne på sitt andra jobb. Tidigare jobbade hon på Bygdegårdarnas riksförbund som har sitt huvudkontor i Stockholm.

Jag: Hur gick det till när du gick från ena jobbet till den andra? frågar jag henne.

Ester: Den här tjänsten var utlyst på platsbanken. Båda jobben har jag sökt ifrån en platsannons. När jag jobbade på Bygdegårdarna så jobbade jag i projektanställningar som var beroende av extern finansiering, och det hade kunnat fortsätta vi fick in nya projekt hela tiden och sådär, men jag kände att jag letade efter något som var lite mer långsiktigt så därför kändes det väldigt rätt att söka sig hit. Och nu jobbar jag med bred landsbygdsutveckling, alla möjliga typer av satsningar, men på Bygdegårdarna var det mer kulturprojekt, det var också jätteintressant, men jag kände att det var ett naturligt steg att söka något som breddade lite.

Kasper och Kristina hittade båda sina jobb via klassiska platsannonser men Kasper fick hjälp av sin dåvarande chef med en bra referens. Han tror att referensen var viktig i att ge honom jobbet.

Kasper: Det var ju fler än jag som sökte jobbet så. Min förra chef sa att hen hade sagt till min nuvarande chef att 'om inte du anställer honom så kan du be honom ringa mig för då vill jag ha tillbaka honom'. Jag tänker att det är sånt som hjälper hyfsat bra.

5.2 Att gå från ett jobb till ett annat

Alla mina informanter är inne på sitt andra jobb efter examen. Det första har normalt sett varit ett projektarbete eller korttidsanställning. Därefter har de sökt sig till nya arbeten för att kunna bo närmare sin partner eller

för att de önskat byta arbetsuppgifter. Inträdet på ett nytt jobb har skett på olika sätt. Ett flertal har använt sig av ”traditionella” söksätt som arbetsförmedlingens sida eller platsannonser på kommunens eller länsstyrelsens hemsida. Andra gånger, som i Lines och Kaspers fall, har chefer spelat en viktig roll för att ta sig till nästa steg i karriären.

Lines erfarenhet av att bli inkastad på ett helt nytt uppdrag i ett helt nytt fält för ”att det inte fanns någon annan” påminner mycket om hur det gick till när Ester blev klubbmästare. Båda beskriver erfarenheten som arbetsmässigt mycket intensivt men samtidigt väldigt lärorikt och roligt. Att ta på sig en sådan roll kräver att man lär sig snabbt och att man är flexibel men framförallt kräver det mod och folk som tror på en. Här kan chefer eller andra personer i ens nätverk spela en viktig roll för att ta på sig arbetsuppgifter som man inte har tidigare erfarenhet av. Båda avslutade så småningom sina uppdrag på grund av stress och tidsbrist men menar samtidigt att det är erfarenheter som de värdesätter. Att ställas inför den typen av stora utmaningar och klara av dem är något som gör att man växer, både som människa och i sitt självförtroende i arbetslivet.

5.3 LinkedIn

Vissa använder nätverksplattformen LinkedIn, andra inte. Ingen har dock uppgett att de faktiskt fått ett jobb via sagda sida. är den som använt plattformen mest och beskriver LinkedIn som Facebook vilket är intressant. Att Line jämför LinkedIn med Facebook tyder på en väldigt avslappnad relation till plattformen och att de hon möter där är folk som hon relaterar till. Hon säger också att hon där kan ha kontakt med kollegor och folk hon har jobbat med tidigare. Bilden som framträder är en tät väv av personer där kollegor inte bara är folk som försvinner när man byter jobb; de stannar kvar. Antingen genom att man håller kontakt eller att man förr eller senare helt enkelt stöter på varandra igen.

Silvia och Kristina uttrycker istället olust inför LinkedIn. Silvia menar att hon är en utåtriktad och social människa och att hon är bra på att ta

kontakt med personer när hon ser dem. Kanske kan en extrovert och kontaktsökande personlighet kompensera för olust inför digitala nätverkstjänster?

Jag: Använder du dig av LinkedIn?

Kristina: Nej, jag är en teknikfientlig människa. Jag håller emot så länge jag kan.

5.4 Nätverk från studietidens betydelse för jobbmöjligheter i arbetslivet

När jag i slutet av intervjun frågar Line ifall hon har något att tillägga säger hon såhär:

När man kommer ut så möts man av så många vägar man kan gå som man inte ser när man är inne i studiebubblan, och det är då man börjar träffa människor på en jämlik nivå. Man är inte längre studenten och man är inte ny. Helt plötsligt är man bara och pratar kollegor emellan. (...) Det här med kåren kan ju kanske fungera som en språngbräda för att komma ut, men sen efter det är det ju här bananskalet. Helt plötsligt har man ett annat jobb.

Line kommenterar här grundbulten i min forskningsfråga, nämligen Ulltuna studentkårs förespråkande av kårengagemang som väg till nätverk och arbetsmöjligheter. Hon verkar mena att engagemang på kåren visserligen skulle kunna hjälpa en att få in en fot på arbetsmarknaden, men har man väl kommit ut spelar inte kåren längre någon roll. Då har man kommit in på ett nytt sociokulturellt territorium där man värderar varandra som kollegor och jämlikar. Studietiden och sådant som framstod som viktigt då får en nedtonad roll och förläggs i ett passerat kapitel. I det nya kapitlet kallat arbetslivet uppenbarar sig nya vägar och tidigare dolda arbetsmöjligheter. Det berömda bananskalet och ”nån som kände nån” leder en framåt.

6 Nätverk

Nätverk är uppsatsens centrala tema och en hel del intressant kom upp under intervjuerna. Därför tillägnar jag ett kapitel åt olika aspekter av mina informanternas nätverk.

6.1 Nätverkens geografi och relevans

Nätverk verkar vara en central del i mina informanternas arbeten. För att bättre förstå vilken roll nätverken spelar i deras arbete ställde jag denna fråga: Om du tänker att du flyttar till en ny plats och tar ett nytt jobb, då flyttar du ju ifrån dina nätverk. Hur mycket ser du det som ett hinder eller ett problem? Line är först ut och tänker efter några sekunder innan hon slutligen svarar.

Line: Ingenting alls. Jag tror faktiskt inte det. Majoriteten av mina kontakter är ju utanför länet. Och de som är lokalt och kommunalt, de kommer jag kunna ha kontakt med ändå. Jag tror att jag har med mig mitt nätverk vart jag än går.

Jag: Jag tycker att det är intressant för det låter nästan som att ditt jobb ÄR att ha nätverk och sen säger du att det inte skulle vara några problem att flytta till en ny arbetsplats och lämna nätverken du har här.

Line: Det beror på vilket nätverk, om man pratar om det lokala nätverket så är det svårare, det kan jag ju inte ta med mig till Umeå, men däremot mitt nationella nätverk, det kan jag ju ha kvar. Och nätverk som jag fått via studier eller i andra sammanhang. Om jag skulle flytta så kan jag ju inte ta med mig hela mitt lokala nätverk men jag hade ju alltid kunnat ringa folk från mitt tidigare jobb och fråga dem om stödfrågor i bredband. Som landsbygdsutvecklare rör man sig ofta över flera olika arbetsfält. Det kan ju vara vattenfrågor, betesfrågor, tåg, konsultation, bredband osv. Bredbands-Olle kan ju inte hjälpa mig om jag jobbar med betesfrågor. Det känns som att nätverk är väldigt mycket kopplat till det man där och då jobbar med.

När jag ställer samma fråga till Ester får jag ett annat svar.

Jag: ”Om du skulle flytta till en annan plats och ta ett nytt jobb, då skulle du ju flytta ifrån de nätverk som du har här i Uppland. Hur mycket ser du att det skulle vara ett hinder?”

Ester: På ett sätt har man ju fått ett nationellt nätverk, men som landsbygdsutvecklare så måste man ju ha ett lokalt nätverk. Man måste bygga upp det på en lokal plats och det tar lång tid. Men jag tror man blir bättre

och bättre på det. Man bör också tänka på vad som är ett relevant nätverk. Jag: Du säger att det tar så lång tid, är det för att man måste bygga upp ett förtroende?

Ester: Ja det är det. Och du måste synas och du måste bli ihopkopplad med din arbetsplats och det du företräder. När man ska ragga nya stödtagare så är man ofta ute i offentliga sammanhang och så säger man ”Jag är från Upplandsbygd! Jag är från Upplandsbygd!” då syns man på ett sätt. Men det är också väldigt effektivt att jobba länge med någon förening så att de känner att ”det här är en person som jag har förtroende för. Vi förstår vad de jobbar med, vi förstår att vi kan ta hjälp av varandra”, så kan de sprida information om oss till andra. Det är två olika former av relationsbyggande och de har olika kvalitéer.

Kristina tycker i likhet med Line att det inte skulle göra så mycket ifall hon flyttade ifrån sitt nätverk.

”Nä, dels har jag ju en del kontakter över hela Sverige. Men nätverket är ju beroende av platsen man jobbar på. Jag tänker att det kanske just är därför man vill byta jobb för att man vill ha ett nytt nätverk och jobba med nya människor för det blir ju lätt en väldigt liten sektor. För det är ju samma människor om och om igen fast i olika konstellationer. Och det kan ju vara positivt, men det som kan bli svårt är ju att man blir en liten grupp som alla lever i samma bubbla. Det är lite som landisklassen. Det blir ju lätt att prata med varandra men ibland skulle det ju vara bra att hämta perspektiv från andra håll.“

Silvia berättar att det är vanligt att stöta på landisar i arbetet.

Ja, men det är ju rätt roligt sådär när man kommer ut och stöter på landisar. Ibland när vi har möten sitter vi där och undrar om man har grupparbete för det är ju samma personer som man pluggade med på Ultuna! Men nu så jobbar man och gör ”riktiga saker”.

6.2 Nätverkens olika egenskaper

Line menar att nätverk är något man bygger upp hur snabbt som helst medan Ester anser och det tar lång tid att bygga nätverk. Det kan bero på vagheten i begreppet nätverk, definitionen rymmer många olika praktiker och förställningar. Det blir tydligt när Line och Ester har så

olika uppfattning om hur fort eller långsamt det går att bygga upp deras respektive nätverk. Nätverken är nämligen av olika karaktär, såväl struktur och användningsområde skiljer sig åt. Medan Line skaffar sig kännedom om aktörer och köpare inom det ganska slutna arbetsfältet som bredbandsutbyggningen är, försöker Ester sprida budskapet om leaderstöden till allmänheten i Upplandsområdet. Ester behöver inte bara få människor att veta om att leaderstöden existerar utan också att få dem att tro på att det är en bra idé att söka stöd från EU, något som nog kan ha ett rykte om sig att vara svårt och krångligt. Kanske är detta anledningen till att Ester hävdar att hennes nätverksbyggande tar så lång tid, för att det handlar om att bygga upp ett förtroende. Att gå emot uppfattningen om EU:s stödsökningsadministration som något stort och omöjligt och istället få dem att se möjligheter och leaderkontor som en instans att lita på och hålla i handen. Ester säger också att hon kan bygga nätverk på ett annat sätt – ifall hon och hennes kollegor gör ett bra jobb kan deras samarbetspartners prata med andra och införliva förtroende för företaget hos andra aktörer. Man kan säga att de bygger nätverk i andra hand.

Båda gör en åtskillnad mellan nationella och lokala nätverk. Lokala nätverk är de man arbetar med och potentiella samarbetspartners på lokal nivå. För Ester kan det vara personer som intresserar sig för att söka stöd eller olika företagare i leaderområdet som hon har kännedom om och eventuellt kan koppla ihop för samarbetsprojekt. För Line består det lokala nätverket av landsbygdsbor som ska bygga ut bredband och av personer som jobbar i de företag som är aktiva inom Uppsala-regionen exempelvis IP Only och Telia. Ifall de skulle flytta och börja på ett nytt jobb behöver de bygga nya lokala nätverk som är aktuella för den nya platsen de kommit till. Man måste lära sig vilka företag och aktörer som finns på den nya platsen och göra nya försök att sprida informationen om vem man är och vad man har att erbjuda. Det nationella nätverket däremot verkar ha att göra med att veta vem som sitter på information om vad och vem man ska ringa för att få hjälp med olika saker.

Det kan verkligen tyckas konstigt att dessa personer vars jobb går ut på nätverkande inte ser några större problem i att flytta till en ny plats och därmed lämna sina nätverk bakom sig. Både Kristina och Line verkar emellertid tämligen obrydda inför det hypotetiska problemet och refererar till sitt nationella nätverk, något som tyder på att det nationella nätverket är av stor vikt för mina informanter.

Frågan om relevans kommer också upp. Det spelar ingen roll ifall du har ett nätverk om det inte är relevant för det du jobbar med. Såväl geografi som arbetsfält måste stämma. Som Line säger;

Man blir inte hjälpt av att ha ett nätverk inom bredband när det är dags att jobba med betesfrågor. Inte heller blir du hjälpt av att känna landsbygdsbor i Uppland om du ska jobba på landsbygden i Västerbotten.

Nätverken behöver med andra ord vara tämligen specifika för det du just nu arbetar med.

Landisnätverket hör till den nationella nivån av nätverk och verkar ligga som en latent backup. Landisnätverket starka grenar är för det första sammanhållningen; känslan av grupptillhörighet som gör att nätverket inte löses upp utan kan ligga latent och återaktualiseras vid behov. Den andra starka grenen är bredden; de examinerade landisarna arbetar över hela landet och inom allt fler områden. Informanterna berättar hur vissa arbetsgrupper börjar påminna om studietidens grupparbeten eftersom man sitter med samma personer som man studerade med, bara att nu utför man riktiga arbeten och representerar arbetsplatser, kommuner och regioner.

I informanternas vardag ingår två olika typer av nätverksdimensioner. Dels är de ansvariga för att bygga nätverk i sina jobb. Det innefattar dels att lära känna nya människor och samarbetspartners, dels att aktivt samarbeta med dem för att driva fram projekt och till viss del kanske också att hålla kontakten för att uppdatera sig om olika frågor. De själva utgör också en del av andras nätverk, exempelvis landisnätverket vilket betyder att de själva blir kontaktade för att konsulteras i olika frågor. Ifall man behöver ta hjälp av en landis så gäller det att ha koll på VAR och VAD den jobbar med. Landisarna uppger att man framför allt har koll på de som studerat ett år innan och ett år efter ens egen klass. Med tiden kommer det hela tiden ut nya årskurser och tar sig ut i arbetslivet, personer som är okända för de äldre årskullarna. Detta leder till spörsmålet om hur man ska lyckas behålla gemenskapskänslan när gruppen växer och allt fler examinerade landisar är främlingar för varandra.

6.3 Personkemi

Jag undrar vidare vad dessa nätverk bygger på. Är det personkemi eller är det bara nyttoeffekter som gör att man inkorporerar nya personer i sitt nätverk? Därför ställer jag frågan ”När du skaffar nya personer i ditt nätverk, hur mycket är bara ”arbete och kompetens” och hur mycket är personkemi?”

Line: Det är klart att det är mycket personkemi. Vissa människor måste man ju arbeta med, jobba med person x trots att hen är skittråkig att ha att göra med. Men dem som jag verkligen samverkar med och som jag ringer upp när jag behöver hjälp, de har jag ju ändå klickat med på någon nivå så att man känner att det är kul, man kan tjöta lite om saker och ting. Jag vill ju träffa folk som ser arbetet lite som kan släppa loss lite, jag menar, man sitter så många timmar på jobbet så det kan inte bara handla om att leverera hela tiden.

Kristina: Mycket är ju personkemi. Om det är en person som man absolut inte går ihop med och då blir det ju svårt. Men sen finns det ju personer som jag klickar väldigt bra med på privat nivå men de kanske saknar driv. Och för mig är det kanske mest det som styr, hur vida man orka visa engagemang eller inte, det har mer att göra med deras entusiasm och passion för arbetet än vad det har att göra med hur man klickar som person.

Det blir intressant att jämföra reflektionerna ovan med Kaspers tankar om personkontakt, eftersom han samtalar med personer som inte tillhör hans nätverk.

Kasper: Personen är ju bara ett namn på en dataskärm som ska ha så här många siffror pengar. Det är liksom inte mer än så. Jag har ju ett jobb där man inte ska vara personlig heller. Allting ska ju vara rakt och grått och innanför lådan. Så fort man börjar sätta in åsikter är det dags att byta jobb.

Vad gäller personkemi och nätverk verkar inställningen skilja sig åt mellan informanterna. Line tycker att det är viktigt att kunna ha en lätt-sam relation med de hon arbetar med där samtalen inte alltid bara måste handla om jobb utan även informella samtalsämnen där skämt och vänskap får ta plats. Kristina säger att hon hellre jobbar med personer som hon känner har samma driv för arbetet som hon själv och att det är viktigare än privat personkemi. Med tanke på att arbetena som de utför

innefattar mycket social kontakt så kan man tänka sig att det blir viktigt att välja sina arbetskamrater med omsorg. Kasper däremot har en betydligt mer avskalad kontakt med sina stöntagare och eventuell personkemi spelar ingen större roll. Han uppger också att han saknar personkontakten som han hade i sitt tidigare arbete på Leader. Även fast han inte var särskilt förtjust i arbetsuppgifterna så gillade han ändå att ha någon han kunde prata med i arbetet.

6.4 Spela spelet

Mina informanter menar också att man ibland måste ”spela spelet” på arbetet. Det handlar om att man tar fram den sidan av sig själv som förväntas av en i jobbet. Det kan till exempel handla om att man är på en konferens och är trött och mest bara vill åka hem, men man sätter på en mask och låter det inte synas. Istället gör man en ansträngning för att vara lite extra utåtriktad. Kristina säger att nätverkande är något hon tänker aktivt på i sitt arbete, men att det också kan bli ett dåligt samvete när man inte orkar nätverka.

Kristina: Ibland så är jag på en plats och tänker att 'nu borde jag nätverka, nu borde jag vara social och hälsa på alla'. Men ibland på konferenser vill man bara sitta i ett hörn och lyssna och ta det lugnt. Men absolut, man tänker ju på att man ska bete sig och så. Till exempel om jag har en dålig dag privat så försöker jag tänka på att inte visa det utåt när jag är på jobbet, sen är man ju ingen Übermensch, men att man ändå försöker vara professionell. För bara att jag har en dålig dag så ska ju inte det förstöra för jobbet för det kan ju få efterverkningar längre fram för livsmedelsproducenter och jordbrukare.

7 Begreppsanalys

7.1 Glapp mellan studietid och arbetsliv

När jag nu kommer ut och undersöker landisarnas arbeten så möts jag av ett ganska enhetligt arbetsfält. Det som till en början verkade diffust blir efter fem intervjuer ganska klart och intrycket jag får av informanternas yrken att de rör sig om stimulerande och roliga arbetsuppgifter. Just att varje person har flera olika uppdrag inom sin yrkesroll gör att arbetet blir väldigt omväxlande snarare än enformigt och arbetet är också till stora delar väldigt socialt, något som uppskattas av mina informanter. Med allt detta i åtanke är det väldigt synd att denna bild är något som studenterna på programmet inte nås av. Vad det är man ska jobba med efter avslutad utbildning är för många studerande landisar en gåta, detta gäller framförallt de som går i årskurs ett och två. Många känner osäkerhet inför vad man ska bli och ifall det finns arbetsplatser och jobb där vi är eftertraktade och har en funktion att fylla. I vissa fall kan det till och med leda till att studenter hoppar av sin utbildning eftersom det är en svår sak att inte förstå vad man utbildar sig till. Speciellt när omgivningen hela tiden kräver svar på just denna fråga. "Vad studerar du?" alternativt "Vad ska du bli?" är frågor som kan ställas till en på daglig basis under vissa perioder av ens liv. En fråga som blir mycket svår att besvara eftersom varken agronom eller landsbyggdutvecklare är kända termer för stora delar av svenska befolkningen. Att man sedan själv inte fullt ut förstått vad programmet kommer landa i blir under studietiden en mental börda. Jag vet av att jag själv tampats med just detta bekymmer och att jag kommit att sky de i grunden välmentade frågorna. Jag har fått förstå att detta är något som har lyfts in mer i programmet på senare tid och min förhoppning är att man jobbar vidare med detta.

Ontologisk trygghet och programmet

Den brittiske sociologen Anthony Giddens betraktade ontologisk trygghet som en väsentlig del av människans upplevelse av social identitet och förmåga att påverka sin situation Ruth & Sandberg (2012)
Som studerande kan man oftast identifiera sig, dels som student, och

dels som det man förväntas arbeta med - exempelvis som ekonom, läkare, lärare etc. Att inte förstå vad man i slutet av utbildningen ska "bli" blir ett problem för personens ontologiska trygghet och mycket tankeverksamhet läggs på att försöka överkomma detta glapp. Begreppet landis kan vara ett sätt för de inom gruppen att ha ett sätt att överbrygga identitetsglappet (fylla behovet av ontologisk trygghet) och få känna sig som en del av en grupp, även om begreppet landis bara är något som förstås inom det egna universitetet och inte fungerar som förklaring för utomstående.

7.2 En jämförelse i att börja i en ny klass på två olika platser

Jag studerar själv på programmet agronom - landsbygdsutveckling och började hösten 2014. När jag hade gått på programmet i två år bestämde jag mig för att ta en paus och göra något annat ett tag. Jag hade nämligen gått direkt från gymnasiet till universitetet och inte gjort något annat i mitt liv än att just studera. Så jag tog studieuppehåll från programmet och studerade spanska, arbetade, reste och hade precis skapat mig ett stabilt liv med en fin vänskapskrets i Chile när det var dags att vända tillbaka till programmet igen. Jag fick då börja i en ny klass. Trots att jag inte kände någon i den nya klassen och det var två och ett halvt år sedan jag satte min fot på Ultuna kändes ändå klassen och dess sociala kultur bekant. Jag visste att de läst ungefär samma kurser som jag och jag märkte att samtalsklimatet var mycket likt den som funnits i min gamla landisklass. Känslan som infann sig i mig var "jag kan det här, jag vet hur den här kulturen fungerar". Det jag behövde lära mig var bara de nya namnen och de nya personligheterna som fanns i klassen.

Denna upplevelse är talande för hur det inom de olika utbildningsprogrammen byggs upp en liknande intern kultur där värderingar och tankeätt långsamt kongrueras. Personerna i gruppen läser samma kurser och lära sig tala samma "språk". Man lär sig vad som i denna sociala grupp räknas som önskvärt kontra ickeönskvärt, rätt och fel. Vilka ord som bör användas för att låta övertygande och vilka som bör undvikas för att de inte passar in. Det gäller att förstå de olika ordens innebörd och värderande laddning. Vilka ord har en positiv eller negativ laddning och i vilka sammanhang bör de användas. jmf. Ehn & Löfgren (2001) Man kan säga att utbildningen fostrar en slags samhällskritisk grupp av

människor som bär på snarlika politiska värderingar och prioriteringar. Detta trots att utbildningen under tiden man går den upplevs som oväntat opolitisk.

Man kan jämföra upplevelsen på att börja i landisklassen i Sverige med när jag började i min universitetsklass i Chile. Det var mars 2018 och jag hade vistats i Chile i två veckor när det var dags att börja i skolan. Jag kunde spanska sedan tidigare men den chilenska versionen av spanska anses vara en av de svåraste att förstå och även folk med spanska som modersmål som kom från andra länder kunde ha svårt att hänga med när chilensarna pratade. Själv kände jag mig som en alien när jag gick genom universitetsbyggnaderna till min första klass. Jag stack ut rejält då chilensare har en ganska heterogen fenotyp, de har svart hår, mörka ögon och ljus hy. Själv kom jag med blå ögon och ett hår som i sammanhanget kändes som att det lyste som neon med sin genomblonda kalufs. Jag hade ingen aning om hur jag skulle passa in, vad man pratade om på det här universitetet, om det måhända var väldigt mycket konkurrens bland studenterna, eller vad man bar på för värderingar. Vad skulle min roll vara i allt detta? Jag var åtminstone ganska säker på att jag inte skulle ha några kompisar. Vem orkar vara kompis med någon som inte ens kan prata ordentligt?

Några studenter verkade ändå lite nyfikna på mig och ställde några frågor. Jag fokuserade på att försöka få ur mig ett någorlunda vettigt svar, därefter väntade utmaningen i att förstå deras reaktion och nästa fråga. Därefter skulle jag återigen prestera ett svar. Så höll jag på. En mening i taget närmade jag mig de andra studenterna. Jag blev fort trött av interaktionerna och alla nya intryck. Men så småningom förstod jag hur kulturen fungerade och kunde skapa en bra relation till mina klasskamrater. De visade sig vara underbara människor som alltid hjälpte till när de kunde och som hade ett imponerande tålamod – något jag var i stort behov av. När året var slut trivdes jag som fisken i vattnet och vill inte åka hem. Det man kan lära sig av detta är att kultur ser väldigt olika ut verkligen är något man lär sig att behärska Stiernström (2011). Det som för en själv är helt självklart kräver för en främling hundra procent fokus och tankekraft.

7.3 Social tillit

När jag efter ett par års bortvaro återkommer och på de flesta sätt faktiskt *känner igen mig* i den nya klassen, är detta ett uttryck för en delad kultur, som gör att det är lätt att läsa av andras signaler och återgälda dem med lika rätta signaler. Denna delade kultur består till stor del av delade värderingar och liknande sätt att förstå och tolka omvärlden. Den förenar oss i synen på hur världen bör förändras för att bli en bättre plats.

Den delade kulturen innebär också grogrund för att det kan uppstå en form av social tillit mellan landisarna. På ett sätt kan denna tillit definieras som *partikulär* (Putnam & Nanetti 1993), dvs. den omfattar primärt landisarna som grupp. Det är denna partikulära sociala tillit som gör det näst intill självklart att kontakta andra landisar om man behöver diskutera något kring den egna yrkesutövningen – eller när man bara vill träffa någon för socialt umgänge.

Men när Kristina berättar om sitt tillfälliga möte med en livsmedelsagronom vars ansikte hon kände igen och med det som grund kunde ta närmare kontakt, visar det sig att den sociala tilliten också har en överbryggande karaktär (Putnam & Nanetti 1993): den blir en grund för att känna gemenskap även med sådana som man inte med säkerhet kan utgå ifrån delar alla ens egna värderingar.

När landisar, efter utbildningens slut och yrkeslivets början, utnyttjar sina kontaktnät med andra landisar, blir den sociala tilliten ett *socialt kapital* (Putnam 1995). Det sociala kapitalet kan sägas utgöras av de investeringar i sociala kontakter och tillitsbyggande som skett tidigare och som nu kan användas för att uppnå något för egen del.

7.4 Ordbruk

Den miljö som mina informanter vistas i är en arbetsmiljö där det ställs krav på de personer som vistas i den att agera på ett visst sätt. Professionalitet är ett ledord i denna sociala miljö och ett sätt som detta uttrycks är genom språket. De anställda använder sig av ord och ett sätt att tala som kongruerar med miljön. Nya personer som kommer till arbetsplatsen socialiseras in i den dominerande kulturens diskurs och börjar använda samma språkbruk. Detta språkbruk kan komma att bli ett slags fackspråk där vissa ord har laddningar och betydelser som är okända för en utomstående. Ehn & Löfgren (2001) Exempel på ord som kommer upp mycket i intervjuerna med mina informanter är nätverk och samverkan. Det är ord som jag inte brukar stöta på så ofta i sammanhang där jag vistas annars men som används flitigt här. Orden bär på en laddning av professionalism. När man möts av ett ord som samverkan eller nätverk kan man få intrycket av att de bär på något mystiskt och viktigt som man själv inte riktigt förstår eftersom man egentligen inte har full koll på vad det innebär att utföra dessa sysslor. Man stannar kanske inte upp för att ifrågasätta det eftersom en person som hävdar att den exempelvis nätverkar på en konferens låter helt rimligt. Man har hört uttrycket så pass många gånger tidigare att man accepterat det som något vedertaget.

Ifall man skulle vilja berätta vad det faktiskt är som man gör kan man enkelt byta ut dessa ord mot uttryck som är betydligt mer handfasta och lätta att förstå och som avmystifierar handlingen.

Jag ska nätverka på en konferens om Regionala utvecklingsstrategin för att hitta nya samverkansprojekt.

Skulle kunna förklaras så att en utomstående skulle kunna förstå på detta sätt:

Jag ska åka till en plats där man samlar massa personer som jobbar inom samma arbetsfält, i detta fall regional utveckling. Där ska jag prata med andra människor och försöka förstå hur de jobbar. Jag kan till exempel höra vad personer som jobbar i länsstyrelsen i andra regioner har gjort för att utveckla sina län, och så ska jag se ifall vi kanske kan göra samma sak här i Uppsala.

Ordet nätverk kan i många fall beskrivas som synonymt med kontaktnät. Verbet "nätverka" blir då att utvidga sitt kontaktnät. Man skulle

kunna förklara nätverk som ett ord som man använder istället för kontaktnät inom arbetslivet för att skapa en känsla av professionalism. Man skulle också kunna säga att nätverk är ett ord som man använder när kontaktnätet är av instrumentell karaktär. Alltså att det används för att nå inom arbetslivet definierade mål. Det kan vara den typ av mål som man hittar i livsmedelsstrategin eller agenda 2030. Å andra sidan kan vi se att mina informanter många gånger går till samma personer för både arbetsrelaterade frågor och privata, sociala aktiviteter.

7.5 Att ingå i New public Management

När mina informanter beskriver sina arbeten är, som jag diskuterat ovan, nätverkande, samverkan och liknande viktiga inslag. För informanterna innebär detta en viss frihetsgrad i och med att man själv till viss del kan organisera sina arbetsuppgifter: man vet vilka mål som ska uppnås – regional utveckling, bredbandsutbyggnad, lokala projekt mm. - men man har inga tydliga instruktioner kring hur målen ska uppnås. Just denna ganska vaga organisationsform kännetecknar det som ofta benämns som 'governance' och som när den implementeras i offentlig förvaltning går under namnet New Public Management (NPM) (Dean 2009) Som yrkesverksam landis är därmed chansen – eller risken – stor att man kommer att arbeta inom ramen för organisationer där man själv förväntas kunna tolka de givna målen på ett sätt som motsvarar de uttalade förväntningarna. I den teoretiska diskussionen (se t.ex. Dean 2009) diskuteras detta i termer av självstyrande och självdisciplinering. I denna litteratur läggs vikt vid att styrningen (governance) sker genom aktörernas egna intressen, viljor och önskningsar. Därmed skapas ett egenintresse bland aktörerna att anpassa sina sätt att agera. Det är sådana inslag som kommer till uttryck när informanterna med tydlig glädje och stolthet berättar om sina arbetsuppgifter, men utan att egentligen kunna beskriva dem särskilt konkret.

Även om NPM-präglade organisationer utgör ett uttryck för en övergång från ett mer hierarkiskt sätt att organisera offentlig verksamhet – där politiker eller verksamhetsledningar tydligt och konkret inte bara talade om för tjänstepersonerna *vad* de skulle uppnå, utan också *hur* de skulle göra det – innebär inte detta att organisationen inte har tydliga mål. På en övergripande nivå kan vi säga att det handlar om att skapa en bestämd samhällsordning där medborgarna själva i allt större grad ska ta ansvar

för att målet uppnås. NPM utgör därmed ett exempel på en ansvarsförskjutning från myndigheter till medborgare och i denna förskjutning spelar landisarna en viktig roll. De lokala projekten utformas av de lokala aktörerna själva inom ramar som utformats av de centrala institutionerna och genomförs av de lokala aktörerna själva. Bredbandsutbyggnaden finansieras (delvis) av offentliga medel men genomförs av lokala aktörer, osv.

När vi ser hur landisar i många olika verksamheter och inom olika typer av organisationer trots det delar språk och sätt att beskriva det de gör, kan vi säga att vi står inför uttryck för en bestämd praktikregim, som reglerar hur yrket som just landsbygdsutvecklare bör utövas. I detta sammanhang blir Kasper särskilt intressant, eftersom han är den enda av de jag intervjuat som inte ingår i en governance-grundad typ av verksamhet och därmed inte heller använder sig av det språkbruk som de andra gör.

8 Slutord

I min uppsats har jag undersökt vilken roll nätverk spelar i landsbygdsutvecklarnas arbetsliv idag samt vilka kontakter som hänger med från studietiden? Nätverk från studietiden har visat sig spela en stor roll i arbetslivet för mina informanter. Särskilt så eftersom personer som studerat på detta program verkar känna en gemenskapskänsla för varandra. Detta sträcker sig även till personer som man aldrig har träffat. Nätverket verkar framför allt fylla en social funktion. Att man känner att man har någon man kan anförtro saker och som man kan ställa frågor som man inte önskar ställa till andra.

Vad gäller att just skaffa jobbet är nätverket inte till någon större hjälp. Ingen av mina informanter har haft fördelar i att leta jobb på grund av ett stort kontaktnät bland klasskamrater eller personer som studerar på samma skola. Där verkar vanliga arbetsintervjuer snarare spela en fortsatt stor roll. Ifall en redan haft ett jobb så kan dock chefen spela en viktig roll i att få nästa anställning. För kåren och landisarnas del finns all anledning till att fortsätta bygga nätverk sinsemellan, men kanske framför allt för tillfredsställelsen av goda vänners sällskap och för att kunna finnas där för varandra när man behöver någon att prata med.

Referenser

Dean, Mitchell (2009) *Governmentality. Power and Rule in Modern Society. Basic concepts and themes*, London, Sage.

Ehn & Löfgren (2001) *Kulturanalyser*, Malmö, Gleerups utbildning AB.

Hasselberg, Muller, Stenlås (2012) *Åter till historiens nätverk*, I Gunneriusson H *Sociala nätverk och Fält*, Uppsala Universitet, Uppsala, Tryck & Medier.

Inglis & Thorpe (2012) *An invitation to social theory*, Cambridge: Polity Press.

Kvale & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Putnam (with Robert Leonardi and Raffaella Nanetti) (1993) *Making Democracy Work*, Princeton: Princeton U. Press.

Putnam (1995) *Bowling Alone: America's Declining Social Capital*, J. Democracy 6, pp. 65-78.

Ruth & Sandberg (2012) *Trygghet och trygghetskapande i arbetslivet*, Södertörns högskola Tillgänglig: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:600190/FULLTEXT01.pdf>

Stiernström A (2011) *Där traditionens ande talar*, Ultuna: Sveriges lantbruksuniversitet (Examensarbete inom programmet Agronom – landsbygdsutveckling)

SVT (2019) *Kan Andrev få en vän?*, Tillgänglig: <https://www.svtplay.se/video/20080938/edit-2018/edit-kan-andrev-fa-en-van>

Ultuna studentkårs hemsida *Kårens utskott och föreningar* Tillgänglig: ultunastudentkar.se/index.php/studiesocialt/karens-utskott/ Besökt: 2019-06-04

Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Elanders, Gotab.